सापिण्ड्यानां प्रयतः प्रेतपर्वते। प्राचीनावीतिनाभ्यर्च्य दक्षिणाभिमुखः स्मरन्। "कव्यवालोनलः सोमो यमश्चैवार्य्यमा तथा। अग्निष्वात्ता बर्हिषदः सोमपाः पितृदेवताः। आगच्छन्तु महाभागा युष्माभी रक्षितास्त्विह"। "मदीयाः पितरोये च कुलेजाताः कुलाह्वयाः। तेषां पिण्डप्रदानार्थमागतोऽस्मि गयामिमाम्। ते सर्वे तृप्तिमायान्तु श्राद्धेनानेन शाश्वतीम्"। आचम्योक्त्वा च पञ्चाङ्गं प्राणायामं प्रयत्नतः। पुनरावृत्तिरहितः ब्रह्मलोकाप्तिहेतवे। एवञ्च विधिवत् श्राद्धं कृत्वा पूर्वं यथाक्रमम्। पितॄनावाह्य चाभ्यर्च्य मन्त्रैः पिण्डप्रदोभवेत्। तीर्थे प्रेतशिलादौ च चरुणा सहतेन वा। प्रक्षाल्य पूर्वं तत्स्थानं पञ्चगव्यैः पृथक् पृथक्। मन्त्रैस्तैरथ संपूज्य पञ्चगव्यैश्च देवताम्। यावत्तिला मनुष्यैश्च गृहीताः पितृकर्म्मसु। गच्छन्ति तावदसुराः सिंहत्रस्ता यथा मृगाः। अष्टकासु च वृद्धौ च गयायां चाक्षयेऽहनि। मातुः श्राद्धं पृथक् कुर्य्यादन्यत्र पतिना सह। वृद्धिश्राद्धे तु मात्रादि गयायां पितृपूर्वकम्। गृहीत्वाञ्जलिना तेभ्यः पितृतीर्थेन तत्त्वतः। सक्तुना मुष्टिमात्रेण दद्यादक्षय्यपिण्डकम्। आब्रह्मस्तम्बपर्य्यन्तं देवर्षिपितृमानवाः। तृप्यन्तु पितरः सर्वे मातृमातामहादयः। अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनाम्। आ ब्रह्मभुवनात् लोकादिदमस्तु तिलोदकम्। पिता पितामहश्चैव तथैव प्रपितामहः। माता पितामही चैव तथैव प्रपितामही। मातामहस्तत्पिता च प्रमातामहकादयः। तेषां पिण्डो मया दत्तोह्यक्षय्यमुपतिष्ठताम्। मुष्टिमात्रप्रमाणञ्च आर्द्रामलकमात्रकम्। शमीपत्रप्रमाणं वा पिण्डं दद्याद्गयाशिरे। उद्धरेत् सप्तगोत्राणां कुलानि शतमुद्धरेत्। पितुर्मातुश्च भार्य्याया भगिन्या दुहितुस्तथा। पितृष्वसुर्मातृष्वसुः सप्त गोत्राः प्रकीर्त्तिताः। विंशतिर्विंशतिरिन्द्राः१४ षोड़श द्वादशैव हि। रुद्राश्च११वसवश्चैव कुलान्येकोत्तरं शतम्। नावाहनं न दिग्बन्धो न दोषो दृष्टिसम्भवः। सकारुण्येन कर्त्तव्यं तीर्थश्राद्धं विचक्षणैः। पिण्डासनं पिण्डदानं पुनः प्रत्यवनेजनम्। दक्षिणा चान्नसंकल्पस्तीर्थश्राद्धेष्वयं विधिः"।

अधिकं मदीयगयाश्राद्धादिपद्धतौ दृश्यम्। गयाश्राद्धस्य फलादेराधारादिकं गयाश्राद्धादिपद्धतौ अस्माभिर्न्यरूपि यथा "गयाश्राद्धफलं किंनिष्ठमिति, विविच्यते। "यन्नाम्ना पातयेत् पिण्डम्" इत्यादिवचनजातात् पुत्त्रादिकृतश्राद्धात् तदुद्देश्यपित्रादिगतं नरकनिवृत्तिब्रह्मलोकावाप्त्यादिफलमवगम्यते तच्च नोपपद्यते। तथा हि सर्व्वो हि लोकः स्वेष्टसाधने कर्मणि प्रवर्त्तते तत्प्रवृत्त्या च तत्तदिष्टसाधनं वस्तु साधयति इत्येवं नियमे स्थिते वैदिककर्म्मण्यपि तथैव स्वाभीष्टफलवत्येव प्रवृत्तिरुचिता नान्यगामिफले। एवं शास्त्रदेशितं फलमनुष्ठातर्य्येव कर्म्मभिर्ज्जन्यते "शास्त्रीयं फलं प्रयोक्तरि तल्लक्षणत्वादिति" जैमिनीयन्यायात्। अन्यकर्त्तृकक्रिययाऽन्यदीयफलस्य जननेऽतिप्रसङ्गः स्यात्। ततश्च पुत्त्रादिकृतश्राद्धात् कथं पित्रादेरुद्धारादिसम्भवः तस्य श्राद्धाद्यकर्त्तृत्वात् इत्येवं प्राप्ते उच्यते "यस्मिन् जाते एतामिष्टिं निर्वपति पूत एव सः" इत्यादिवेदवचनात् जैमिनीयन्यायस्य जातेष्ट्यादिभिन्नविषयत्वं कल्प्यते। तथा च पित्त्रादिकृतजातेष्ट्यादिद्वारा अन्नाशनादिसंस्कारद्वारा च यथा तत्राऽकर्त्तर्य्यपि पुत्त्रे फलमुत्पद्यते एवं गयादिश्राद्धकर्त्तुरुद्देश्यस्याकर्त्तुरपि उद्धारादिफलसम्बन्धः नानापुराणवचनबलादपि सम्भवति "फलसंयोगस्त्वनोदिते न स्यादशेषभूतत्वादिति" जैमिनीयन्यायान्तरेण विधिविशेषेणैव फलविशेषसम्बन्ध इत्युक्तत्वात्। तथा च प्रागुक्तातिप्रसङ्गस्य शास्त्रातिरिक्तविषयत्वमिति कल्प्यते "नास्ति वचनस्यातिभारः" इति न्यायात् "वाचनिकेऽर्थे न्यायानवतारात्" इति न्यायाच्च। तत्र वचनाच्चोभयगतफलसाधनताऽवगता जातेष्ट्यादिवत्। तच्च फलं पुण्यविशेषस्तज्जन्यनरकाद्युद्धारो वेत्यन्यदेतत्। मीमांसादावेवैतद्विवेचितमित्युपरम्यते। काश्यादिमृतपितृककृतगयाश्राद्धस्य तु कर्त्तर्य्येवाकरणनिबन्धनप्रत्यवायपरिहारमात्रं, सति कामे विशिष्टसन्तानश्च फलम् "गयायां पिण्डदानेन पितॄणामनृणो भवेत्" इत्यादिवचने पितॄणामाकरणस्यावश्यकतया तदकरणे प्रत्यवायबोधनात् "गयाभिगमनं कर्त्तुं यः शक्तो नाभिगच्छति। शोचन्ति पितरस्तस्य वृथा तस्य परिश्रमः" इति कूर्मपुराणीयेन समर्थस्य गयाश्राद्धाऽकरणे वृथाजन्मतोक्तेः "जीवतोर्वाक्यकरणात् प्रत्यब्दं भूरिभोजनात्। गयायां पिण्डदानाच्च त्रिभिः पुत्त्रस्य पुत्त्रता" इत्यादिवचने गयाश्राद्धादिकरणेनैव पुत्त्रकार्य्यकारितया पुत्त्रत्वसिद्ध्युक्तेश्च। तेन गयाश्राद्धं नित्यमत एव यथाशक्ति अनुष्ठेयं "नित्ये यथा शक्नुयादिति" न्यायात्। तथापि सकृत्करणमेव